

- L. Osobe s nadnaravnim (magijskim) darovima i moćima
- M. Mitske životinje i biljke
- N. Zakopano blago

IV. Legende (religiozne)/mitovi o bogovima i herojima

U vezi s prikazanim sastankom komisije za narodne predaje održan je i poseban dogovor predstavnika balkanskih zemalja o koordinaciji i uskoj suradnji u pripremanju balkanskih kataloga (na inicijativu rumunjskog predstavnika M. Popa).

Sastanak je bio sadržajan i konstruktivan. Pokazao je i ovom zgodom veliku prednost onih naučnih skupova koji su tematski i problematski tačno određeni i na kojima sudjeluju stručnjaci aktivno zainteresirani za temu sastanka. Sastanak je ujedno bio i izraz prijateljske konkretne suradnje među istraživačima iz zemalja s različitim društvenim uređenjima.

Poslije toga sastanka ostaje nama istraživačima u Jugoslaviji ozbiljan zadatak da znatno pospješimo započete napore oko katalogizacije naših predaja, pogotovo sada kad se suradnja uspješno ostvaruje i u međunarodnim okvirima.

M. Bošković-Stulli

MAĐARSKI ETNOGRAFSKI KONGRES (Budimpešta, 16—20. X 1963.)

Osnovna tema prvoga kongresa mađarskih etnografa glasila je: »Kultura mađarskog naroda u Evropi«. Bio je to nacionalni kongres s brojnim stranim gostima. Njegov nacionalni okvir u stvari je znatno premašen ne samo po sastavu učesnika nego i time što glavna tematika, koja je prožimala pretežnu većinu referata, ima širu načelnu važnost za etnološka, odnosno folklorna istraživanja: to je problem interetničkih odnosa.

Tu su problematiku iznijela već uvodna predavanja što su ih održali Bela Gunda (»O regionalnim i strukturalnim obilježjima mađarske narodne kulture«), Gyula Ortutay (»Među Istokom i Zapadom«) i István Talási (»Materijalna kultura mađarskog naroda«), a proizlazila je i iz većine ostalih referata.

Spominjemo, s područja folklora, referat Linde Dégh (interetnički odnosi mađarskih pripovijedaka), Tekle Dömötör (evropski odnosi u mađarskim vjerovanjima i običajima), Lajosa Vargyasa (mađarske balade na granicama Istoka i Zapada), Ingeborg Weber-Kellermann (interetnički odnosi na primjeru narodnog pjevanja u jedneme njemačko-mađarskom selu), Györgyja Martina (istočnoevropski odnosi tipova mađarskih plesova), Cvetane Romanske (bugarske i makedonske narodne pjesme o ličnostima iz mađarske povijesti), B. Putilova (slavensko-mađarski folklorni dodiri). Kurt Ranke govorio je o graničnim situacijama u narodnom pripovijedanju (o pojavi da se stanovite pripovijetke ne šire preko nacionalnih granica, ili se, ako ih prijeđu, bitnije mijenjaju). J. Sinninghe govorio je o seljaku u nizozemskim pripovijetkama, E. Virsaladze i Ks. Siharulidze o gruzinskoj epici a G. Čikvadse i V. Ahobadse o gruzinskoj narodnoj muzici i instrumentima.

Referati s područja društvene strukture i materijalne kulture govorili su o mađarskim obiteljskim zadrugama (J. Morvay), o odnosu graditeljstva i organizacije obitelji u Slovačkoj (S. Švecová), o nekim specifičnim mađarskim tipovima naselja (T. Hofer), o povijesnim slojevima mađarske pučke stambene kulture (K. Csilléry), o tradicionalnom i modernom planinskom stoačrstvu u Srednjem balkanskom gorju (V. Marinov), o stočarstvu na Tatrama i u Karpatima (A. Szyfer, I. Balogh), o utjecaju ekonomskih promjena na oblikovanje današnjih etničkih grupa (O. Skalniková), o proučavanju suvremenoga sela (B. Božikov, V. Zelenčuk). O pekvama u južnom panonskom području govorio je M. Gavazzi, o mađarskom poljodjelskom oruđu I. Balassa, o dualitetu mađarske poljoprivrede L. Takács, o međunarodnoj suradnji u pitanjima evropske agrarne etnografije govorio je W. Jacobeit a o istraživanju tradicionalnoga ribarskog oruđa M. Znamierowska-Prüfferowa. O lovu na losose u Švedskoj govorio je J. Granlund, o mađarskom i njemačkom vinogradarstvu I. Vincze i R. Weinhold, o mađarskom ekstenzivnom seoskom gospodarstvu u XVIII i XIX st. T. Hoffmann. O etnogenetičkim problemima referirali su H. Vakarelski, V. Abajev, G. Čitaja i dr. dok je S. Bruk govorio o etničkoj kartografiji a I. Grozdova o proučavanju evropskih naroda u Etnografskom institutu AN SSSR.

Predavanja s toga kongresa predstavljaju sadržajan istraživački doprinos, što će jasnije doći do izražaja kada budu sva objavljena (u posebnome svesku časopisa »Acta ethnographica«). Šteta je što nisu mogla biti popraćena diskusijom.

Kongresu je prisustvovao i nestor mađarske muzikologije, znameniti kompozitor Zoltán Kodály. Uz lijepe popratne kongresne priredbe te ekskurzije po gradu na Dunavu, poseban je čar imao i izlet na jezero Balaton, današnje središte mađarskoga turizma, s nekim etnografski sačuvanim selima (ujedno zamecima etnoparka), i uz usputno zadržavanje u drevnim gradovima Veszprém i Székesfehérvár (Stolni Biograd iz naše povijesti).

KOLOKVIJ O MEDITERANSKOJ MUZICI

Na poziv Međunarodnoga kulturnog centra Tunisa (Centre Culturel International), u Hammametu održan je od 29. januara do 4. februara 1963. Kolokvij o mediteranskoj muzici. Bila je to ideja vječito nemirnog, a neumornog Konstantina Brailoiua, formulisana i rado prihvaćena na jednom od posljednjih sastanaka etnomuzikologa kojemu je on prisustvovao (u Palermu 1957): da se pristupi ispitivanju »posebnog i zajedničkog« u tradicionalnoj muzici sredozemnih naroda. Logika zdravoga razuma nagonila je, naime, na pretpostavku da su vjekovni putovi razmjene materijalnih dobara, koji su iz unutrašnjosti Azije, Evrope i Afrike izbijali na obale Sredozemlja i zatim, pomorskim putovima povezivali kulturne centre njegovih naroda, istovremeno služili i razmjeni kulturnih tekovina. Ili, drugim riječima, da su ekonomske i kulturne veze koje su povezivale zemlje Sredozemlja morale da ostave trag i u njihovim lokalnim tradicijama. Ako igdje, ovdje je nužno moralo da se ispolje pojave akulturacije koje zaslužuju da se pažljivije ispituju.

Bilo je od samog početka jasno da bi, s obzirom na složenost, obimnost i dugoročnost zadatka, radom na ispitivanju ovoga problema morala da rukovodi posebna ustanova; a s obzirom na poseban značaj koji su kroz dugi vremenski period imala neka područja, kao npr. Grčka i upravo Tunis, kao ishodišta i stjecišta važnijih saobraćajnica, da bi takva područja mogla da budu naročito pogodna za rad institucije koja bi se specijalno posvetila ovom pitanju.

Neosporna je zasluga direktora Međunarodnoga kulturnog centra Tunisa, gosp. Cecilia Houranija, da je prihvatio ideju, našao sredstva i uzeo inicijativu za njeno ostvarenje, pa je sticajem dobrih okolnosti uspio da organizuje — u izvanredno povoljnom i prijatnom ambijentu — ovaj sastanak, prvi korak na putu realizacije usvojene teme.

Uz poziv koji je bio upućen pojedinim licima da dođu na Konferenciju s određenim referatom, bilo je, razumije se, priloženo obavještenje da će predmet ispitivanja biti muzička tradicija zemalja južne i zapadne Evrope, sjeverne Afrike i Bliskog istoka, uz obale Sredozemnoga mora, kao i tradicije nekih zemalja koje su imale više dodira sa Sredozemljem. Bilo je predviđeno da će članovi Kolokvija putem diskusije nastojati da izluče posebne karakteristike lokalnih tradicija: crte po kojima se ove tradicije između sebe razlikuju, po kojima se one izdvajaju, koje obilježavaju regionalni karakter, osobenosti posebnih oblika njihovih napjeva, oblika kazivanja, kadenci, ritmičke strukture, kao i one elemente koji ove tradicije povezuju — osnovne elemente koji bi pripadali jeziku mediteranske muzike.

Predviđeno je da težište ispitivanja bude na tradicionalnoj muzici: folklornim pjesamama i plesu, a ne na praksi prilagođenoj muzici Zapada. Ali nije bilo isključeno (ne znam da li iz dovoljno opravdanih razloga) da se uzmu u obzir za izvjesna razmatranja i naponi ozbiljnih kompozitora na planu tehničkog i estetskog razvoja lokalne muzičke materije, pokušaji originalnog stvaralaštva zasnovanog na tradicionalnoj muzici. Na završetku Kolokvija bio bi izabran Komitet sa zadatkom da se pobrine za transkripciju i redigovanje snimljene diskusije i primjera radi event. objavljivanja. (Transkribirani materijal bi se prethodno dostavio pojedinim referentima na odobrenje.) Računalo se da bi izvršenje toga zadatka moglo da potraje koju godinu. Tek tada bi se pristupilo slijedećoj etapi u kojoj bi putem komparacije prikupljene i dobro pripremljene građe ev. uspjelo da se naslućeni tragovi, ako izbiju na površinu, jasnije sagledaju, povežu i sistematizuju.

Uvodni referat dao je dr M. Schneider, profesor univerziteta u Kölnu, a ostale referate pozvani predstavnici Španije, Francuske, Italije, Jugoslavije, Grčke, Kipra,